

ρες χρειάζονται συναισθηματική, σωματική και πρακτική υποστήριξη για ξεκούραση μετά τον τοκετό. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσουν να αρχίσουν να θηλάζουν, θα αρχίσουν να γνωρίζουν το παιδί τους και θα βρουν χρόνο να προσαρμοστούν στον καινούργιο ρόλο τους.

Υποθέτουμε ότι οι επιμέρους αλληλεπιδράσεις μητέρας και νεογέννητου συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της πρώιμης περιόδου και βοηθούν το μεταξύ τους δεσμό, βάζοντας μ' αυτό τον τρόπο τις βάσεις για την ανάπτυξη της πρόσδεσης. Η σημα-

ντική αλλαγή στη μητρική συμπεριφορά, που επιτυγχάνεται με μόνο την επαφή των χειλιών του νεογέννητου με τη θηλή της μητέρας, η άμεση επαφή της μητέρας με το νεογέννητο αμέσως μετά τον τοκετό (που εξασφαλίζεται με την παραμονή του νεογνού στο δωμάτιό της (rooming-in), σε συνεργασία με όλους τους γνωστούς μηχανισμούς που ακολουθούν το μητρικό θηλασμό, όπως αισθήσεις, συμπεριφορά και ανοσοποίηση, συμβάλλουν στην πρόσδεση των γονιών με το νεογέννητο παιδί τους.

Διαταραχές της σχέσης μητέρας-βρέφους

Γιάννης Ζέρβας, Ψυχίατρος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών.

«Η μητρική αγάπη στη βρεφική και την παιδική ηλικία είναι τόσο σημαντική για τη ψυχική υγεία, όσο οι βιταμίνες και οι πρωτεΐνες για τη σωματική υγεία.»

John Bowlby

«Ποιος αμφιβάλλει ότι όσο περισσότερο και όσο ωραιότερα χαμογελάει το βρέφος, τόσο περισσότερο το αγαπούν και το φροντίζουν. Είναι ευτύχημα για την επιβίωσή τους που η φύση έχει φτιάξει έτσι τα μωρά, ώστε να μαγεύουν και να σκλαβώνουν τις μητέρες τους.»

John Bowlby (1958)

Η ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

- Αναπτύσσεται, δεν είναι δεδομένη.
- Ο χρόνος επαφής σημαντικό στοιχείο τόσο σε έρευνες σε ανθρώπους, όσο και σε θηλαστικά.
- Αμφίπλευρη σχέση, δεν βασίζεται μόνο στην ψυχική υγεία και τις στάσεις της μητέρας.
- Το βρέφος εκλύει το μητρικό ένστικτο με τις συμπεριφορές του.

Η ΔΙΑΤΑΡΑΓΜΕΝΗ ΣΧΕΣΗ

- Orpheum: Misopaedie.
- Luft: 40 περιστατικά πρωτοπαθούς λοχειακής κατάθλιψης. Πιο χαρακτηριστικό σύμπτωμα η εχθρότητα προς το νεογέννητο.
- Coghill: Τυπική φράση: «Δεν αντέχω ούτε να τ' αγγίζω αυτό το μωρό. Έτσι κι αλλιώς, ποτέ μου δεν το ήθελα.»
- Τα πρώτα σημάδια εμφανίζονται τις

πρώτες ημέρες μετά τον τοκετό, συχνά κατά την εγκυμοσύνη ως “προγεννητικό άγχος”.

- Συχνά παραγνωρίζονται από γενικούς αλλά και από ειδικούς γιατρούς, ακόμη και από ψυχιάτρους και γυναικολόγους. Συχνή αιτία η ντροπή.
- Ειδικές διαταραχές της περιγεννητικής περιόδου.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ-ΒΡΕΦΟΥΣ

- Μεικτή ομάδα διαταραχών.
- Η αιτιολογία είναι συνήθως ψυχολογική και όχι βιολογική, όπως στη λοχειακή ψύχωση.
- Δεν περιλαμβάνονται ως ιδιαίτερη κατηγορία στα ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα ταξινόμησης.

Διαταραχή της σχέσης μητέρας-βρέφους

Χαρακτηριστικά

- Έλλειψη μητρικών αισθημάτων για το βρέφος.
- Άγχος και έμμονες ιδέες.
- Ευερεθιστότητα.
- Εχθρότητα και επιθετικές τάσεις.
- Παθολογικές ιδέες.
- Σαφή απόρριψη.
- Μπορεί να οδηγήσει σε αποφυγή, παραμέληση ή κακοποίηση.

Διαταραχή της σχέσης μητέρας-βρέφους

Είναι κατάθλιψη;

- Συχνά παραπέμπεται ως κατάθλιψη.
- Μπορεί να συνυπάρχει με καταθλιπτικά συμπτώματα, αλλά η διάγνωση της

κατάθλιψης δεν επαρκεί για να εξηγήσει όλα τα χαρακτηριστικά και να καθοδηγήσει τη θεραπεία.

- Όταν πρόκειται για κατάθλιψη, η κατάθλιψη διαταράσσει ένα δεσμό που έχει ήδη καταφέρει να εγκατασταθεί.
- Εκεί που είναι πρωτογενής η διαταραχή σχέσης, η κατάθλιψη εξαφανίζεται μόλις η μητέρα απομακρυνθεί από το βρέφος.

Διαταραχή της σχέσης μητέρας-βρέφους

Πότε είναι πρωτογενής;

- Προηγείται της κατάθλιψης.
- Η κατάθλιψη μοιάζει ήπια συγκριτικά με τη διαταραχή της σχέσης.
- Η μητέρα νιώθει καλύτερα όταν αποχωρίζεται από το παιδί.
- Επιτυχής θεραπεία της διαταραχής στη σχέση θεραπεύει αυτόματα και την κατάθλιψη.
- Η αντιμετώπιση της κατάθλιψης με αντικαταθλιπτικά δεν μεταβάλλει ουσιαδώς τη στάση της μητέρας απέναντι στο βρέφος.

ΒΑΡΥΤΗΤΑ

- Καθυστέρηση στην ανάπτυξη μητρικών αισθημάτων.
- Εχθρότητα και απόρριψη:
  - χαρακτηριστική η βελτίωση όταν είναι μακριά από το βρέφος,
  - χαρακτηριστική (κρυφή) επιθυμία να εξαφανιστεί το βρέφος,
  - μπορεί να συνοδεύεται από βαρύτατη κατάθλιψη,
  - κοινωνικές παράμετροι θέλουν μεγάλη προσοχή στο χειρισμό.

ΑΙΤΙΕΣ

- Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.
- Δυσμορφίες/συγγενείς ανωμαλίες του βρέφους.
- Ταμπεραμέντο/συμπεριφορά του βρέφους.
- Ψυχιατρική διαταραχή στη μητέρα.
- Προνοσηρή προσωπικότητα μητέρας.
- Άλλα τυχαία συμβάντα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ

- Καθησύχηση – ενημέρωση – υποστήριξη.
- Φαρμακοθεραπεία ή / και ψυχοθεραπεία.
- Ηλεκτροσπασμοθεραπεία (ECT).

(Το παρόν άρθρο είναι η περίληψη της διάλεξης που έγινε την 1η Νοεμβρίου 2004 στο Μαιευτήριο "ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ").

Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών για την Παγκόσμια Εβδομάδα Μητρικού Θηλασμού

Ο μητρικός θηλασμός είναι δώρο του Θεού προς τη μητέρα για να το προσφέρει στο παιδί της. Ο θηλασμός είναι ο θείος τρόπος για να ικανοποιούνται οι ανάγκες του βρέφους. Είναι το αίσθημα της μητρότητας, η αγάπη, η στοργή και η πληρότητα που νιώθει η μητέρα, όταν θηλάζει το παιδί της.

Η ελληνική λαϊκή παράδοση λέει ότι η μάνα έκανε τάμα στην Παναγία να τη βοηθήσει να της κατέβει γάλα: «*Παναγιά μου Γαλατιανή, δος μου το γαλατάκι μου να φάει το παιδάκι μου*».

Όταν η μαμή παρέδιδε το νεογέννητο στη μητέρα, της ευχόταν «καλορίζικο», «καλοβύζαχτο», «γαλακτερή», «καλά γαλοθρέμματα». Η μητέρα πίστευε στην ιερότητα του θηλασμού. Ο πρώτος θηλασμός άρχιζε με θερμή παράκληση και προσευχή και γι' αυτό λέγεται και «**Όγδοο Μυστήριο**». Η λαϊκή παράδοση πάλι, μας λέει πως η νέα μητέρα με το που θήλαζε το παιδί της, αποκτούσε μια γόνιμη δημιουργική και σεβαστή παρουσία στην κοινωνία.

Για πάρα πολλά χρόνια η αποκλειστική τροφή για τα βρέφη ήταν το γάλα της μάνας. Όταν το νεογέννητο ήταν «άσωτο» (πρώρο) και δεν μπορούσε να θηλάσει από τη μητέρα του, το τάζαν γάλα της μάνας του με το «βυζολόγο» ή «βυζορό», ένα είδος θηλαστρού. Όταν η μητέρα ήταν άρρωστη ή αν πέθαινε, αναλάμβανε το θηλασμό άλλη μάνα που την έλεγαν «βυζάστρα», «τροφώ», «παραμάνα», «νταντά», «ψυχομάνα». Είχε ιδιαίτερη εκτίμηση από την κοινωνία και είχε την τιμή να παίρνει πρώτη αντίδωρο από το χέρι του παπά στην Εκκλησία. Όταν είχε θηλάσει εννιά παιδιά την ονόμαζαν «αγία» και είχε ιδιαίτερο σεβασμό στο περιβάλλον της. Σήμερα, με τις πρώτες δυσκολίες που θα συναντήσουν οι μητέρες, παραιτούνται από κάθε προσπάθεια. Είναι βέβαιο πως αν η μητέρα έχει αποφασίσει να θηλάσει το παιδί της, θα τα καταφέρει. Με αγάπη, τρυφερότητα, επιμονή και υπομονή θα ξεπεράσει τα μικροπροβλήματα και θα θηλάσει.